

เรื่อง สาวปากคลองที่ยังไม่ได้แต่งงานต้องสวมกำไลข้อเท้า

รายละเอียด

“ข้าจะกลับมา ปากคลองจะเป็นเรือนตายของข้าต่อไป เมื่อชายของเก็บเงินที่ติดค้างอยู่เสร็จแล้ว ข้าจะมาสร้างบ้านใหม่ที่นี้เป็นเรือนหอของเรา การถอดกำไลของเอ็งจะไม่ต้องอับอายขายหน้าใคร เราจะอยู่กินด้วยกัน มีลูกเต็มบ้าน หลานเต็มเมือง เราจะทำคลองให้เจริญรุ่งเรืองกว่านี้ และบางทีนานไปวันหนึ่งปากคลองจะเป็นของเรา ปากคลองที่เต็มไปด้วยป่าไม้ ข้าว ใต้ น้ำมันยาง สีเสียด ยาสูบ หนังสือ” รื่นหนุ่มวังแวม อายุ 32 ปี บอกแก่สุดใจสาวสวยแห่งคลองสวนหมากวัย 16 ปี ใต้ต้นมะม่วงสายทองริมทำน้ำคลองสวนหมาก วันสงกรานต์ปี พ.ศ. 2433 จาก ทุ่งมหาธาต ของ เรียมเอง (มาลัย ชูพินิจ)

สาวบ้านปากคลอง ในสมัยเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ใช้กำไลแสดง ฐานะการครองตัว ว่าโสดหรือไม่โสด การมองผู้หญิง จะเกี่ยวพาราสีได้หรือไม่ เขาจะมองกำไลที่ข้อเท้า ถ้าสวมอยู่ก็สามารถเกี่ยวได้แต่ถ้าถอดกำไลแล้วผู้ชายเขาจะไม่เกี่ยวพาราสี กับผู้หญิงคนนั้น นับว่าเป็นภูมิปัญญาในการใช้กำไลข้อเท้าบอกสถานภาพทางสังคม : กำไลข้อเท้าสามารถเป็นเครื่องแสดงถึงสถานภาพทางสังคมของผู้สวมใส่ได้ สำหรับเจ้านายและเจ้าฟ้าในวัง จะนิยมใส่กำไลข้อเท้าซึ่งโดยมากแล้วคือกำไลหัวบัว ทำด้วยเนื้อโลหะเงินหรือทองคำ หัวบัวสลักด้วยลวดลายที่วิ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จิตร ในหมู่บ้านที่มีฐานะก็อาจจะใส่กำไลหิ้วที่ทำด้วยโลหะเงินสลักลายที่หิ้วแบบเรียบง่าย และในหมู่บ้านทั่วไปก็อาจจะใส่เป็นกำไลที่ทำด้วยโลหะสำริด

กำไลข้อเท้ากับสถานภาพการสมรสของสตรี : กำไลข้อเท้าจะสวมใส่ตั้งแต่เด็ก และเปลี่ยนขนาดไปเรื่อยๆจนเป็นสาว จะถอดกำไลออกก็ต่อเมื่อถึงวันแต่งงาน และผู้ที่จะเป็นคนถอดกำไลให้ก็คือคนที่เป็นสามีนั่นเอง จนมีสำนวนบ้านปากคลองว่า ข้าจะถอดกำไลให้เอง ซึ่งหมายถึง ข้าจะมาเป็นสามีของตัวเอง หรือมาแต่งงานกับเอง

ปัจจุบันประเพณีการถอดกำไล หายไปจากบ้านปากคลอง กว่าห้าสิบปีแล้ว เสียตายถ้ารู้ฟื้นขึ้นมาจะเป็นประโยชน์ในการแสดงสถานะของสตรีในสังคม

คำสำคัญ : กำไลข้อเท้า

ที่มา : สันติ อภัยราช. (2549). จดหมายเหตุวัฒนธรรมกำแพงเพชร.

<http://www.sunti-apairach.com/letter/index.php?>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-04-17

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1419&code_db=610004&code_type=01